

Комунальний заклад освіти
«Фінансово-економічний ліцей»
Дніпропетровської міської ради

Екологічна криза і людина
Година спілкування з учнями 8-9 класів
за сторінками журналу «Країна знань»
з використанням ІКТ

З досвіду роботи
бібліотекаря ФЕЛ
Марехи В.О.

Мета заходу:

- звернути увагу дітей на екологічне становище нашої планети Земля, на необхідність сталого розвитку і збереження природних ресурсів;
- познайомить учнів з книгами і фільмами всесвітньо відомих вчених, екологів щодо збереження флори і фауни, роботою природоохоронних організацій;
- заставити замислитися над вибором свого місця в суспільстві, навколишньому світі.

Обладнання:

- виставка-презентація журналу «Країна знань»;
- мультимедійна презентація PowerPoint;
- комп'ютер;
- екран;
- мультимедійний проектор;
- книги про природу В. Біанки, К. Паустовського, М. Пришвіна, Б. Гржимека, Е. Сетон-Томсона, Дж. Даррелла тощо.

Хід заходу

I. Організаційна хвилинка

Зупинися, людино, на мить...

І відчуй, як планеті болять.

Як із серця крик вирина –

Зупинися, Земля в нас одна!

Як у серці тліє любов,

Щоб колись розгорітися знов,

Зупинися, людино, на мить...

І відчуй, як планеті болять...

Юлія Марченко-Авруцкая

Все на землі, все треба берегти –

І птаха й звіра, і оту рослину,

Не чванься тим, що цар природи ти –

Бо врешті, ти його частинка.

Б. Лепкий

II. Перегляд презентації з коментарями бібліотекаря.

Слайд 1. Доброго дня всім присутнім! Сьогодні я хочу познайомити вас з журналом «Країна знань» та поспілкуватися з вами щодо екологічного становища Землі. Тема нашої години спілкування - Екологічна криза і

людина. Ми спробуємо відповісти на запитання «хто винен?» або просто замислитися над цим питанням.

До чого ж прийшла людина у XXI столітті? Уже в перші його десятиріччі людство турбувалося не лише фінансовою кризою, але й глобальною екологічною кризою, на порозі якої стоїть весь світ. Яке періодичне видання ви б не взяли, у кожному є матеріали на екологічну тему. Я хочу показати вам науково-популярний журнал для юнацтва, котрий наш ліцей передплачує не перший рік. Це журнал для допитливих учнів, яким замало знань з підручника. В ньому можна знайти цікаві, змістовні матеріали з різних галузей знань. Журнал створюють провідні вчені та викладачі вищих навчальних закладів України. «Загибель армії – це біда, загибель інтелекту нації – це катастрофа», - казав ще Наполеон. Сучасні школярі повинні мати науковий світогляд, щоб бути освіченими і гідними людьми.

Прочитавши в цьому журналі статті Віктора Миколайовича Фурсова, кандидата біологічних наук, старшого наукового співробітника інституту зоології ім. Шмальгаузена НАН України, я й вирішила провести з вами годину спілкування.

Слайд 2. Ви – учні одного класу. Ми – члени одного з класних колективів нашого ліцею. Усі ми разом – жителі планети Земля. Це наш спільний дім, і щоб комфортно тут жилося, ми повинні створити такі умови, які б не знищували нашу планету, а, навпаки, сприяли її розквіту. Дмитро Михайлович Гродзінський, академік Національної академії наук України, професор, доктор біологічних наук, казав так: «Любити, відчувати, розуміти природу у всіх її проявах має бути найвищою чеснотою людини...».

Упродовж свого існування людина здійснювала величезний, часто необдуманий, вплив на природу: будувала греблі й перегороджувала річки, розорювала ґрунти і знищувала прадавні ліси... Багато з того, що створює й зараз людина, сприяє знищенню природи. Ви можете навести такі приклади? *(Відповіді учнів)*. Дякую.

А, між тим, наша Земля – унікальна планета Сонячної системи, і унікальність її полягає передусім у тому, що на ній існує життя. Поки що ні на знімках інших планет, які передані космічними апаратами, ні в пробах місячного чи марсіанського ґрунту жодних ознак органічного життя не виявлено.

Зараз все більше людей розуміють взаємозалежність людини і природи. Багато хто проголошує слова: «Ми єдині. Ми разом. Ми – єдиний розум із Землею і Всесвітом». І при всьому цьому продовжують руйнувати навколишнє середовище – ліси, гори, землю, річки і океани. Все менше залишається незайманої і незабрудненої природи. Питання глобального потеплення не лише обговорюється вченими і політиками, а реально

відчувається майже всім населенням Землі. Ви згодні зі мною? *(Відповіді учнів)*.

Сучасне суспільство засноване на споживанні – купуй, купуй, купуй, використовуй все більше і більше ресурсів, не відмовляй собі ні в чому, усе це розвиває економіку. А що залишається для природи? Адже щось потрібно і повернути Природі та Землі!

З одного боку відбувається продаж земель, лісів, квот на вуглекислий газ, на відстріл тварин, вилов риби і вирубування лісу, з іншого – реальне відновлення забруднених земель і відновлення лісів і парків, очищення озер, річок та морів від забруднення. І де ж ваше місце в цьому процесі серед людського суспільства і в природі? Чи можете ви допомогти природі і чим? *(Відповіді учнів)*.

Давай будемо природу берегти!

Я метелика не скривджу, хай летить.

І ялинку не зрубаю, хай стоїть.

Не затопчу мурашинку, хай повзе.

Не зламаю з дуба гілку, хай росте.

Не впушу сміття у річку, хай бурлить.

Із гнізда яйце не скину, хай лежить.

В джерело не пущу камінь, нехай б'є.

В полі жито не столочу – це святе.

Верби посаджу в долині, хай шумлять.

Зерен птахам кину взимку, хай їдять.

Покормлю прибуду-кішку. А як ти?

Давай будемо природу берегти!

Слайд 3. Екологія і довкілля – це терміни, проблеми і символи XX і XXI століть. Зараз практично на кожному континенті планети Земля немає місця, на яке не впливає людина. У 80-90-ті роки XX ст. всі екологи світу писали про те, що скорочуються ліси Амазонки – легені нашої планети. Зараз про це пишуть вже менше, але питання залишилося невирішеним. Крім того, нові й нові проблеми охорони природи і забруднення планети нарастають, як снігова куля.

Слайд 4. Наприклад, що відбувається з відходами з пластику? З річок пластик потрапляє в океани. За виразом екологів, океан зараз – це «суп з пластику». Нещодавно вчені встановили, що в північній частині Тихого океану утворився справжній «Тихоокеанський вихровий сміттєвий кошик», або «велика Тихоокеанська сміттєва пляма» - цілий плаваючий острів із сміття. За деякими оцінками, його розміри досягають величини штату Техас у США.

Слайд 5. Війна і природа – такі ж несумісні поняття, як війна і життя. Війна руйнує. Природа породжує життя, відновлює і відроджує його. Коли війна спалює все на своєму шляху, людина замислюється, що ж робити далі, як відновити свої міста, виробництво, природу, як очистити Землю? Проте зараз, навіть не в «гарячих» точках планети, накопичуються дуже складні екологічні проблеми, які вимагають термінового вирішення.

Екологічні проблеми створюються на планеті давно. Уперше про згубний вплив пестицидів, зокрема ДДТ, на тварин було заявлено в книзі американської дослідниці Рейчел Карсон «Безмовна весна» ще в 1962 році. Вже тоді птахи гинули від застосування цього препарату проти шкідників на полях. Зараз ДДТ заборонено до використання, але застосування все нових і новітніх пестицидів і гербіцидів стало звичайною практикою інтенсивного сільського господарства в більшості країн світу. На жаль, накопичення залишків пестицидів і гербіцидів у воді, ґрунті, продуктах харчування практично майже не контролюється в багатьох країнах.

Слайд 6. Катастрофічний стан Землі – ідея, яка зараз переслідує багатьох людей. Людство охоплене панікою. Чи вистачить нам ресурсів – продуктів харчування, води, землі, лісу, нафти і газу при постійно зростаючій кількості населення? А ви як вважаєте? (*Відповіді учнів*). Дякую.

Слайд 7. Ці проблеми висвітлює фільм «Дім» (2009 р.) режисера Яна Артуса-Бертрана і кінопродюсера Люка Бессона. Особливу людину від звичайної, нехай і талановитої, можна відрізнити по її справам і вчинкам. Вся творчість Бертрана просто переповнена любов'ю і турботою не до себе, а до нашого світу, хворого та прекрасного. Такого, яким він є. Назва фільму немов говорить нам: «Наша планета – це наш дім».

Фільм розповідає про кризовий екологічний стан нашої планети і примушує замислитися над проблемами екології. Він дає можливість побачити унікальні пейзажі Землі з висоти пташиного польоту. Цей фільм був створений спеціально як заклик до об'єднання людей для порятунку майбутнього нашої планети. Він став безкоштовно доступним усьому світові, оскільки був розміщений в Інтернеті на сайті YouTube.com і озвучений англійською, французькою, іспанською, німецькою, португальською та російською мовами. Пропоную переглянути уривок з фільму.

Перегляд уривка з фільму «Дім».

Звертаю вашу увагу ще на один фільм – «Одинадцята година» (2008 р.) за участю Леонардо Ді Капріо. Фільм є активним інтерв'ю з відомими ученими-екологами, які показують кризові проблеми стану природи на Землі. Він красномовно застерігає: залишилось обмаль часу для вирішення проблем охорони природи рідної планети.

Слайд 8. Багато відомих вчених привертали увагу до проблем екології у своїх книгах. Сумні назви мають книги про природу наступних авторів: Бенґрадта Гржимека «Для диких тварин місця немає», «Серенгеті не повинен померти», Жана Дорста «До того, як помре природа», «Планета Земля у небезпеці», Роберта Мак-Кланґа «Вмираючі тварини Африки», Фарлі Моуета «Трагедії моря», «Не кричі: «Вовки», Джейн Гудолл «Шимпанзе у небезпеці», «Безневинні вбийці», Хефлінґа Гельмута «Тривога в 2000 році. Бомби уповільненої дії на нашій планеті».

Слайд 9. Проте можна згадати й інші книги, написані з величезним інтересом, ентузіазмом і любов'ю до тварин і природи. В дитинстві ви, можливо, читали оповідання про природу В. Біанкі, К. Паустовського, М. Пришвіна. Хто може згадати книги про природу? *(Відповіді учнів).*

Пропоную прочитати ще деякі цікаві книги:

Д. Гудолл «Мої друзі – дикі шимпанзе», «В тіні людини»

Б. Гржимек «Життя тварин», «Серед тварин Африки», «Тварини – життя моє»

Е. Сетон-Томсон «Оповідання про тварин»

Дж. Адамсон «Народжена вільною»

Д. Фоссі «Горили в тумані»

Т. Хейєрдал «Фату-Хіва. Повернення до природи»

І. Акімушкін «Стежкою легенд»

В. Гребенніков «Мій світ»

Л. Черней «Мій дім – моя планета».

Слайд 10. Не можу не згадати справжню легенду британського телебачення Девіда Аттенборо. Хто з вас знає цю людину або чув про нього? *(Відповіді учнів).*

Він – найвідоміший телеведучий програм про природу каналу Бі-Бі-Сі, автор і сценарист багатьох фільмів про неї, а також автор великої кількості науково-популярних книг про дику природу. Його вважають піонером документальних фільмів про природу. 8 травня 2014 року, до речі, Д. Аттенборо виповниться 88 років.

Слайд 11. Його фільми особливі тим, що автор сам присутній у кадрі і розповідає про дослідження та спостереження за тваринами, рослинами або явищами природи.

Слайд 12. Прочитайте науково-популярні книги Д. Аттенборо: «Зоологічна подорож до Гвіани», «Подорож за драконом», «Подорож до Парагваю», «Подорож до раю», «Подорож на Мадагаскар», «Подорож під знаком Козерога», «Погляд туземця», «Життя на Землі», «Жива планета», «Перший Едем», «Випробування життям», «Життя рослин», «Життя птахів», «Життя ссавців», «Життя в природі», «Життя в мікроскопі» тощо.

Слайд 13. Можна жартувати над проблемами екології і продовжувати забруднювати Землю та все більше брати, брати і брати від неї для себе. Можна з жалем розводити руками, а можна робити реальні справи для охорони природи, як робили це Жак-Ів Кусто, Стів Ірвін та інші небайдужі люди.

Слайд 14. У багатьох країнах вже давно створені і діють міжнародні й національні фонди щодо охорони природи, як, наприклад, організація «Грінпіс», активісти якої беруть значну участь в акціях, спрямованих на захист природи. До речі, яку назву має судно грінпісовців? *(Відповіді учнів).*

Назва судна грінпісовців «Воїн веселки» була запозичена з пророцтва корінних жителів північноамериканського континенту, яке говорить: «У дні, коли світ хворіє і знаходиться при смерті, люди повстануть, немов Воїни веселки». Гасло Грінпіс – «Планета Земля заслуговує голосу. Вона просить твоєї допомоги. Земля потребує твоїх рішень. Вона вимагає змін. Земля вимагає твоїх дій!». Хто може розповісти про акції Грінпісу? Проти чого вони виступають? Кого або що захищають? Які є досягнення? *(Відповіді учнів).* Так, основними досягненнями організації є збереження китів, запобігання вилову китів китобійними суднами, занесення китів під охорону.

Слайд 15. Одна з найбільш відомих природоохоронних організацій – Всесвітній Фонд дикої природи (WWF), який підтримує проекти з охорони природи в усіх куточках планети. У Великій Британії на о. Джерсі – Фонд охорони дикої природи Джеральда Даррелла – міжнародна благодійна природоохоронна організація, діяльність якої спрямована на збереження видів і підвидів дикої фауни від вимирання. Заснований в 1963 році Джеральдом Дарреллом як Джерсійський фонд охорони дикої природи і перейменований 26 березня 1999 року на його честь. При Фонді створений всесвітньовідомий зоопарк, у якому розводять зникаючі види тварин. Символом і емблемою Фонду є вимерлий мавриканський голуб дронт. Даррелл помер в 1995 році, а зоопарк його живе вічно своїм дивовижним життям в порятунк усього живого на Землі. Хто з вас буде подорожувати світом, подивіться на цей тваринний рай.

Слайд 16.

Така от куля, голуба планета.
Мала планета в Космосі пливе.
Жива Земля, наснага для поета,
Вона жива, бо все на ній — живе.
Живі рослини і живі тварини,
Живі річки, озера і моря.
Є місце для розумної людини
І всім нам світить Сонечко — зоря.

От тільки людям треба це збагнути,
Не оступитися, байдуже не пройти.
Потрібно дуже мудрими нам бути,
Щоб Землю-диво внукам зберегти.

Для когось справа охорони природи – просто робота, професія чи бізнес, можливість отримати грант або поїхати на конференцію. Для інших – натхнення, сенс життя, захоплення, прагнення самовираження, бажання принести користь суспільству і природі, можливість особливо захистити унікальний куточок природи. Що оберете ви? Вибір – за вами!

Використана література

1. Фурсов В.М. Документальні фільми про природу Девіда Аттенборо [Текст] / В.М. Фурсов // Країна знань. – 2012. – № 2. – С. 20-23.
2. Фурсов В.М. Екологічна криза і людина: хто винен? [Текст] / В.М. Фурсов // Країна знань. – 2011. – № 4-5. – С. 43-46.